

İKİLİ İLİŞKİLER GÜVEN ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMALARI

Evrin Çetinkaya*, Gülşah Kemer**, Gökçe Bulgan*** ve Esin Tezer****

ÖZET

Bu çalışma, İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Türkçe'ye çevirisi ve Ölçeğin (İİGÖ) geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin kanıtların incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Ölçek, Ankara, Aydın, İstanbul, Kayseri ve Sakarya illerinden 411 (211 kadın, 200 erkek) evli bireye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği ile ilgili bulgular, orijinal ölçekteki tek boyutlu yapıyı desteklemiştir. Ölçeğin geçerliğine ilişkin diğer kanıtlar, İİGÖ ile Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Duygusal Bağlılık Ölçeği arasındaki korelasyonların olumlu yönde ve anlamlı düzeyde olduğunu göstermiştir. Bulgular ayrıca, erkeklerin İİGÖ puan ortalamalarının kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. İİGÖ'nün iç tutarlık katsayısı .89; iki yarı güvenirliliği .86 bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları, ölçeğin ülkemizde kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar literatür çerçevesinde tartışılarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: İkili İlişkiler Güven Ölçeği, geçerlik, güvenilirlik, evli eşler

ABSTRACT

This study aimed to translate Dyadic Trust Scale into Turkish and to examine the evidence related to its validity and reliability. The Scale was administered to 411 married individuals (211 female, 200 male) from Ankara, Aydın, Kayseri, İstanbul, and Sakarya. Findings regarding the construct validity of the scale were found to be consistent with the original scale's one factor structure. The results of other validity studies indicated that Dyadic Trust Scale was positively and significantly associated with Marital Satisfaction Scale and Emotional Dependency Scale. Furthermore, results revealed that males' dyadic trust score were significantly higher than females'. The Cronbach alpha coefficient for the total scale was found to be .89 whereas split-half reliability coefficient was .86. Results of the study indicated that Dyadic Trust Scale is a valid and reliable instrument to use in Turkey. The findings were discussed within the literature and some suggestions were presented.

* Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, cevrin@metu.edu.tr

** Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

*** Araş. Gör. Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

**** Prof. Dr. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

KEYWORDS: Dyadic Trust Scale, validity, reliability, married couples

İKİLİ İLİŞKİLER GÜVEN ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMALARI

Kişilerarası ilişkilerde güven, uzun yıllardır sağlıklı insan ilişkileri geliştirmenin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir. Erikson (1950) yaşamın ilk yıllarında, bebeğin hayatta kalabilmek için bağımlı olduğu en yakın kişi tarafından gereksinimlerinin düzenli bir şekilde karşılanması ya da karşılanmamasına bağlı olarak daha ileriki yıllarda insanların güvenilir ya da güvenilmez olduklarına ilişkin bir inanç geliştirdiğini belirtmektedir. Kökleri bu kadar erken döneme inmesine karşın güven kavramı tanımlanması ve özellikle ölçülmesi en çok tartışılan kavramlardan biri olarak görülmektedir (Larzelere ve Huston, 1980; Zak, Gold, Ryckman ve Lenney, 1998).

Larzelere ve Huston (1980), literatürde kişilerarası güven kavramının en genel düzeyde iki yaklaşımla ele alındığını belirtmektedir. Bunlardan biri "genelleştirilmiş güven (generalized trust)" diğeri ise, "ikili ilişkiler güven (dyadic trust)" dir. Buna göre, genelleştirilmiş güven, bir kişinin diğeri kişi ya da kişilere tüm yönleriyle inanmasıdır. Diğeri bir deyişle genel güven, kişinin insanların karakterine ilişkin bütüncül inancı olarak tanımlanmaktadır. Larzelere ve Huston'a göre, literatürde ikili ilişkiler bağlamında güven kavramının tanımlanırken iki yükleme (attribution) biçimi vurgulanmaktadır. Bunlardan biri, kişinin, karşısındaki kişinin iyi niyetli (benevolence) olu-

şuyla ilgili yüklemeleri; diğeri ise onun dürüst (honest) biri olduğuna ilişkin yüklemeleridir. Kişinin karşısındaki kişinin iyi niyetli oluşuyla ilgili yüklemeleri iki yönde olabilmektedir. Buna göre, kişi, diğeri kişinin (a) kendi kazanımlarını artırmayı, hedeflerine ulaşmayı isteyen yöndeki güdülerine veya (b) iki tarafın da en üst düzeyde kazanım sağlamasını, hedefe ulaşmasını isteyen yöndeki güdülerine yükleme yapabilmektedir. Kişinin karşısındaki kişinin güdülerine ilişkin bu iki yöndeki yükleme biçimleri önce benzer davranışlara yol açsa da ilişkinin uzun dönemdeki geleceğinde farklı kişilerarası davranışlara yol açabilmektedir. Dürüstlikle ilgili yükleme biçimleri ise, temelde, kişinin diğeri kişinin geleceğe yönelik niyetlerine ne ölçüde inandığı ile ilgilidir. Diğeri bir deyişle, dürüstlük, kişinin diğeri sözünü tutacağı ya da söz ve davranışlarında samimi olduğuna ilişkin yüklemeleridir. Kişinin karşısındaki iyi niyetli ve dürüst olduğuna ilişkin yüklemeleri ilişkinin geleceğiyle ilgili olumlu beklenti geliştirmesine yol açmaktadır. Larzelere ve Huston'a göre, iyi niyet ve dürüstlük farklı kavramlar olmakla birlikte, özellikle yakın ilişkilerde bu iki kavram birbiri içine geçmekte; bunların operasyonel olarak ayrıştırılması zorlaşabilmekte ve herhangi birinin sorgulanmaya başlaması diğeri konusundaki şüpheyi artırabilmektedir. Tüm bu tartışmalar çerçevesinde, Larzelere ve Huston ikili ilişkilerdeki güveni "bir kişinin diğeri kişinin iyi niyetli ve dürüst olduğuna ilişkin inancının derecesi" olarak tanımlamaktadır.

Kişilerarası İlişkilerde Güvenin Ölçülmesi

Güven kavramının tanımlanmasında ortaya çıkan tüm bu tartışmalar, beraberinde bu kavramın ölçülmesine ilişkin ölçme araçlarının geliştirilmesi çalışmalarını getirmiştir. Literatürde güvenin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiş ölçme araçları incelendiğinde bunların tanımlamalara paralel olarak genel güveni veya kişiler arası güveni ölçmeye yönelik olarak geliştirilmiş tek boyutlu veya çok boyutlu ölçme araçları oldukları görülmektedir. Örneğin, genel güveni ölçmek amacıyla geliştirilmiş tek boyutlu ölçeklerin (Dion ve Dion, 1976; Driscoll, Davis ve Lipetz, 1972; Rotter, 1967; Wheelless ve Grotz, 1977; Wrightsman, 1964) yanı sıra, ikili ilişkilerdeki güveni ölçmek amacıyla geliştirilmiş çok boyutlu güven ölçekleri de bulunmaktadır (Butler, 1991; Rempel, Holmes ve Zanna, 1985). Örneğin, Butler (1991) tarafından geliştirilen ölçek, kişinin belirlenen bir başka kişinin 11 güven koşulunu (yeterlilik, dürüstlük, tutarlılık, tedbir, iyilik, sözünde durma, bağlılık, ulaşılabilirlik, açıklık, çabuk kavrayış ve genel güvenilirlik) ne kadar sağladığını ölçmek amacıyla geliştirilmiş çok boyutlu bir ölçme aracıdır. Benzer şekilde, Rempel, Holmes ve Zanna'nın (1985) "Güven Ölçeği", tahmin edilebilirlik, güvenilirlik ve inanç alt ölçeklerinden oluşan ve ikili ilişkilerdeki güveni ölçmek amacıyla geliştirilmiş yine çok boyutlu bir ölçme aracıdır.

Tüm bu güven ölçekleri içinde güveni ikili ilişkiler bağlamında ve tek boyutlu olarak ölçen ölçme araçlarından biri Larzelere ve Huston'ın (1980) geliştirdiği "İkili İlişkiler Güven Ölçeği

(Dyadic Trust Scale)"dir. Larzelere ve Huston, iyi niyet ve dürüstlük vurgusuyla tanımladıkları ikili güven kavramını ölçmek amacıyla geliştirdikleri İkili Güven Ölçeği'nin hem evlilik hem de romantik ilişkilerde kullanılabilir bir ölçme aracı olduğunu belirtmektedirler.

Ülkemizde özellikle yakın ilişkilerde yürütülecek çalışmalarda ikili ilişkilerde güveni ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu açıdan ele alındığında, bu amaca yönelik olarak kullanılacak bir ölçme aracının Türkiye'deki alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüş ve bu çalışmada İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Türkçe'ye çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile ilgili bazı ön bulguların sunulması amaçlanmıştır.

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri

Larzelere ve Huston (1980) İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin geliştirilmesi çalışmalarının ilk aşamasında 7 farklı güven ölçeğinin maddelerini birleştirerek 57 maddelik bir madde havuzu oluşturmuştur. Bu maddelerden oluşan ölçek, 195'i romantik ilişkisi olan, 127'si ise evli olan 322 kişiye uygulanmıştır. Bu veriler üzerinde yürütülen bir seri faktör analizi sonuçları, 8 maddenin tek boyutlu bir yapı gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Maddelerden 5'i ters puanlanmaktadır. Bulgular, ölçeğin tamamına ait Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının .93 olduğunu; ölçekteki madde-toplam ölçek puanları arasındaki korelasyonların .72 ve .89 arasında değiştiğini göstermiştir. Mad-

delerin ortalama puanları, 7'li ölçek üzerinde 4.8 ile 5.9 arasında değişmektedir. Ölçek ile sosyal beğenirlik ($r = .00, p > .05$) ve genel güven ölçekleri (Wrightsmen: $r = .17, p < .05$; Rotter: $r = .02, p > .05$) arasında düşük korelasyonlar bulunmuş; elde edilen bu bulguların, ölçeğin sosyal beğenirlik ve genelleştirilmiş güven ölçümlerinden operasyonel olarak farklı olduğuna kanıt oluşturdukları belirtilmiştir.

Larzelere ve Huston (1980), ölçeğin aşk ve kendini açma ölçümleriyle arasındaki korelasyonları da incelemiş ve ikili güven ile aşk puanı arasındaki korelasyonların, romantik ilişkide olan bireylerde ($r = .45, p < .001$), evli bireylerde ($r = .48, p < .001$) ve örneklemin tamamında ($r = .47, p < .001$) beklenen düzeyde yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Kendini açma ile ikili güven arasında da anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur ($r = .25, p < .01$). Bu ilişki hem romantik ilişkisi olan bireylerde ($r = .19, p < .05$) hem de evli bireylerde ($r = .40, p < .01$) anlamlı düzeyde bulunmuştur. Ayrıca, İkili Güven Ölçeği'nin ayırdedici geçerlik (discriminant validity) çalışmalarında aşk, kendini açma, genel güven ve sosyal beğenirlik ele alınmıştır. Aşk ya da kendini açma ve genel güven ya da sosyal beğenirlik ile ikili güven ilişkisine yönelik yapılan 69 karşılaştırmanın tamamında ikili güven, genel güven ya da sosyal beğenirliğe kıyasla aşk ya da kendini açma ile daha ilişkili bulunmuştur.

Larzelere ve Huston (1980) ikili güvenin ilişki şekline bağlı olarak değiştiğini ileri sürmüşlerdir. Araştırma sonuçlarında ikili güven puanlarının 7 farklı ilişki türüne göre anlamlı düzeyde farklılık

gösterdiği bulunmuştur ($F = 41.30, p < .01$). Boşanmış bireylerin eski eşlerine duydukları ikili güven, evli bireylerin eşlerine duydukları güvene kıyasla daha düşük bulunmuştur ($p < .001$). Öte yandan, boşanmış bireylerin % 36'sı birlikte oldukları eşlerine güvensizlikten çok güven duyarken, bu oran evli bireylerde % 2 olarak belirtilmiştir.

Rastgele ilişkiler dışında diğer ilişki şekilleriyle karşılaştırıldığında bireylerin geçmişte beraber oldukları kişilere daha düşük güven duydukları rapor edilmiştir ($p < .05$). İlişkide olan bireylerde ikili güven rastgele ilişkilerde olanlardan yeni evli bireylere doğru küçük bir artış gösterirken, yeni evli bireylerden daha uzun süredir birlikte olan bireylere doğru yine küçük bir düşüş göstermiştir. Rastgele ilişkide bulunanlar ile yeni evli ve nişanlı/birlikte yaşayan bireyler arasında; ve uzun süredir birlikte olan ve yeni evli bireyler arasında beklendiği yönde anlamlı farklar bulunmuştur.

Nişanlı olup birlikte yaşayanlar (ortalama ikili güven = 52.0) ve 20 yıldan daha uzun süredir evliler (ortalama ikili güven = 51.8) ikili güven puanları yüksek olan iki önemli alt grubu oluşturmuştur. Ortalama ikili güven puanları yeni evlilerde 49.4, 3 ay ile 6 yıl arası evlilerde 49.7 bulunurken, bu puanlar 6 ile 20 yıl arası evlilerde 44.3'e gerilemiş; 20 yıl üzeri evlilerde ise 51.8'e yükselmiştir. Böylelikle, yeni evli bireylere göre daha uzun süredir evli olan bireylerin ikili güvenlerinin düşük olacağı hipotezi sadece bir alt grup için doğrulanmıştır. Öte yandan, orta yaşlı evli erkeklerin ikili güven puanları, orta yaşlı evli kadınların ve diğer grup-

lardaki evli erkeklerin güven puanlarına göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($p < .05$).

Larzelere ve Huston (1980) ikili güveni eşler arasında anlamlı düzeyde karşılıklı olan tek ilişki özelliği olarak ifade etmişlerdir ($r = .21, p < .05$). Bu karşılıklılığın özellikle uzun süredir evlilerde ($r = .54, p < .01$) belirgin olduğu belirtilmektedir. Ne aşk ($r = .05$) ne de kendini açma ($r = .13$) eşler arasında anlamlı düzeyde karşılıklılık göstermiştir. Özet olarak araştırmacılar İkili İlişkiler Güven Ölçeğinden elde edilen bulguların, ölçeğin yakın ilişkilerde kullanılabilir, yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirlik kanıtlarına sahip bir ölçme aracı olduğunu belirtmişlerdir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmada olasılığa dayanmayan örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya, Ankara, Aydın, İstanbul, Kayseri ve Sakarya illerinden 411 (211 kadın, 200 erkek) gönüllü evli birey katılmıştır. Yaşları 21 ile 73 arasında değişen ($\bar{x} = 37.1, SS = 8.32$) katılımcıların 101'i (% 24.6) lise, 310'u (% 75.4) üniversite mezunudur. Araştırmanın amacı ve ölçeklere ilişkin yönergeler uygulama esnasında belirtilmiştir. Uygulama ortalama 15 dakika sürmüştür.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada katılımcılara İkili İlişkiler Güven Ölçeği (Larzelere ve Huston, 1980) ile birlikte Evli-

lik Yaşamı Ölçeği (Tezer, 1986) ve Duygusal Bağlılık Ölçeği (Buunk, 1981) uygulanmıştır.

İkili İlişkiler Güven Ölçeği (İİGÖ)

İkili İlişkiler Güven Ölçeği (İİGÖ), Larzelere ve Huston (1980) tarafından romantik ilişkisi veya evlilik ilişkisi olan bireylerin bu ilişkilerde yaşadıkları güveni ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 8 maddeden oluşan ölçekte bireylerden "1 = Asla" ile "7 = Her zaman" arasında değişen 7'li Likert tipi ölçek üzerinden kendilerini rapor etmeleri istenmektedir. Ölçekte 3., 4., 5., 7. ve 8. maddeler ters yönde puanlanmaktadır. Ölçek her bir maddeden alınan puanın toplanmasıyla elde edilen bir toplam vermektedir. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 56, en düşük puan 8'dir ve yüksek puan ilişkideki güvenin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Evlilik Yaşamı Ölçeği

Evlilik Yaşamı Ölçeği, Tezer (1986) tarafından evlilik doyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş 10 maddelik bir ölçme aracıdır. Ölçekte bireylerden "1 = Kesinlikle katılmıyorum" ile "5 = Kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 5'li Likert tipi ölçek üzerinde kendilerini rapor etmeleri istenmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 10 ile 50 arasında değişmektedir. Ölçeğin içtutarlılık katsayısı .91; 3 ay ara ile yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 olarak rapor edilmiştir. Evli ve boşanmış bireylerin ölçekten aldıkları puanlar arasındaki farklılıkların anlamlı düzeyde olduğu ($t(58) = 6.22, p < .01$); ayrıca, ölçek ile

sosyal beğenirlik ölçümü puanları arasında elde edilen düşük korelasyon katsayısı da ($r = -.21, p > .05$) ölçeğin geçerliğine bir kanıt olarak belirtilmiştir. Evlilik Yaşamı Ölçeği ile evli eşler arasında yaşanan çatışmaların yarattığı gerginlik puanları arasında olumsuz yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki ($r = -.34, p < .01$) bulunmuştur (Tezer, 1996). Bu çalışmada elde edilen Cronbach alfa katsayısı .90'dır.

Duygusal Bağlılık Ölçeği

Duygusal Bağlılık Ölçeği, Buunk (1981) tarafından bireylerin ilişkilerine duygusal bağlılık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş 9 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Karakurt (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçekte bireylerden "1 = Kesinlikle katılmıyorum" ile "7 = Kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 7'li Likert tipi ölçek üzerinde kendilerini rapor etmeleri istenmektedir. Ölçeğin 4. maddesi ters yönde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 9 ile 63 arasında değişmektedir. Yüksek puan ilişkideki duygusal bağlılığın yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin pilot çalışmadan elde edilen iç tutarlık katsayısının .86, asıl çalışmada hesaplanan iç tutarlık katsayısının ise .87 olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada elde edilen Cronbach alfa katsayısı .85'tir.

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlama Çalışması

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Türkçe'ye çevrilmesi ve uyarlamasının yapılması için ilk olarak ölçeğin yazarlarından Ted Huston'dan izin alınmıştır. Ölçeğin çeviri işlemi hem İngilizce hem de psikoloji ve psikolojik danışma alanında uzman üç araştırmacı tarafından yapılmıştır. Çeviriler orijinal maddelerle birlikte Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'ndeki bir öğretim üyesine verilmiş ve maddelerin en uygun ifadeleri belirlenmiştir. Çevirinin yeterliliği ve madde yanlılığından kaçınmak için ölçeğin tekrar İngilizce'ye çevirisi yapılmamıştır (Van de Vijver ve Hambleton, 1996).

GEÇERLİK ÇALIŞMALARI

Yapı Geçerliliği

Verilerin analizinde SPSS 10 programı kullanılmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce maddeler arasında kısmi (partial) korelasyonların ve korelasyon matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett testi ile test edilmiştir (Fayers ve Machin, 1998). Veriler üzerinde yapılan analizlerde, 8 maddenin faktör analizi için Kaiser Meyer Olkin değerinin .88 olduğu görülmüştür. Benzer şekilde 8 maddenin Barlett testi sonucu, $\chi^2 = 1954.839, df = 28, p < .000$ olarak bulunmuştur. Her iki analizle ilgili sonuçlar, örneklem üzerinde faktör analizi yapılabilme için maddeler arasında yeterli düzeyde korelasyonlar olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için temel bileşenler analizi (principal component analysis) kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. İlk analiz sonucunda toplam varyansın % 71'ini açıklayan 2 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ancak, ikinci faktörde yer alan 3 maddenin biri (6. madde) hariç diğer maddelerin faktör yüklerinin yaklaşık .50 civarında her iki faktörde de yüklendiği görülmüştür. Orijinal ölçeğin tek faktörlü yapısı dikkate alınarak, faktör analizi tek faktörle sınırlandırılarak tekrarlanmıştır. Temel bileşenler faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 55'ini açıklayan ve özdeğeri 1'in üzerinde olan 8 maddenin faktör yüklerinin .22 (6. madde) ile .91 (4. madde) arasında değiştiği görülmüştür. Elde edilen bulgular, 6. madde dışında, maddelerin çoğunluğunun tek faktörde yüksek değerlerle yüklendiğini göstermiştir. Analiz sonucunda 6. maddenin düşük faktör yükü nedeniyle ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve bu madde atılarak faktör analizi üçüncü kez tekrarlanmıştır. Bu analiz sonucunda toplam varyansın % 62'sini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 7 maddenin ortalama, standart sapma, madde toplam korelasyonları ve faktör yükleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İkili İlişkiler Güven Ölçeği Maddelerinin Faktör Yükleri

Madde	Faktör yükü	\bar{X}	SS	Madde toplam (r)
1.	.46	4.8	2.16	.55
2.	.56	5.8	1.79	.62
3.	.83	5.5	2.02	.81
4.	.91	5.7	1.93	.88
5.	.88	5.7	1.93	.85
7.	.88	5.7	1.91	.87
8.	.87	5.9	1.84	.85

Tablo 1'den de görüldüğü gibi, maddelerin ortalamaları 4.8 (1. madde) ile 5.9 (8. madde) arasında; madde-toplam korelasyonları, .55 (1. madde) ile .88 (4. madde) arasında; faktör yükleri ise .46 (1. madde) ile .91 (4. madde) arasında değişmektedir. Bu bulgular, İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin (İİGÖ) 7 maddelik Türkçe Formu'nun yapı geçerliğine kanıt olarak yorumlanmıştır.

Uyuşum Geçerliği

Ölçeğin uyum (convergent) geçerliği çalışması için öncelikli olarak İİGÖ ile evlilik doyumu ve duygusal bağlılık arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlar ikili ilişkilerde güven düzeyi ile evlilik doyumunun ilişkili olduğuna işaret etmiştir. İİGÖ puanları ile Evlilik Doyumu Ölçeği puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r(410) = .63, p < .01$). Benzer şekilde, evli bireylerin İİGÖ puanları ile duygusal bağlılık puanları arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki elde edilmiştir ($r(410) = .43, p < .01$).

Artımsal Geçerliği

Artımsal (incremental) geçerlik çalışmasında İİGÖ'den alınan puanların, evli bireylerin duygusal bağlılık ölçeğinden aldıkları puanların ötesinde yordama gücü araştırılmıştır. Evlilik doyumunun bağımlı değişken olarak ele alındığı hiyerarşik çoklu regresyon analizinde Duygusal Bağlılık Ölçeği'nden alınan puanlar ilk bloğa yerleştirildiğinde açıkladığı varyansın ($R^2 = .36, p < .001$) ikinci bloğa İİGÖ puanlarının girilmesiyle ($R^2 = .53, p < .001$) arttığı görülmüştür.

Benzer Ölçekler Geçerliği

Ölçeğin benzer ölçekler (concurrent) geçerliğini test etmek için, İİGÖ ile evlilik doyumunu ölçen Evlilik Yaşamı Ölçeği ve bireylerin ilişkilerine duygusal bağlılık düzeylerini ölçen Duygusal Bağlılık Ölçeği arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analizler sonucunda, İİGÖ puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında $r = .65, p < .01$ ve Duygusal Bağlılık Ölçeği puanları arasında $r = .60, p < .01$ düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuçlar, İİGÖ'nün yeterli düzeyde benzer ölçekler geçerliğine sahip olduğunu göstermiştir.

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Cinsiyet Farkı Açısından İncelenmesi

Kadın ve erkek katılımcıların İkili İlişkiler Güven Ölçeği puan ortalamaları arasındaki fark t-testi ile incelenmiştir. Elde edilen t testi sonucu cinsiyete göre farkın anlamlı düzeyde olduğunu göstermiştir ($t(399) = 2.68, p < .01$). Sonuçlar, evli erkeklerin ikili güven puan ortalamasının ($\bar{x} = 40.5, SS = 9.47$) evli kadınların ortalamasından ($\bar{x} = 37.7, SS = 11.21$) daha yüksek olduğunu göstermiştir.

GÜVENİRLİK ÇALIŞMALARI

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanan iç tutarlık katsayısı .89'dur. Ölçeğin madde-artık puan korelasyonu ise .38 (1. madde) ile .83 (4. madde) arasında değişmektedir. Ölçeğin iki yarı test güvenilirliğini saptamak amacıyla ölçek tek ve çift numaralı maddeler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İki ayrı set ara-

sındaki korelasyon katsayısı pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($r = .86, p < .001$). Sonuçlar, ölçeğin ölçtüğü davranış alanına ilişkin bir tutarlılığa sahip olduğuna işaret eder niteliktedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin (Larzelere ve Huston, 1980) ülkemiz için güvenilirlik ve geçerliği ve özellikle evlilik ilişkilerinde kullanılabilirliği test edilmiştir. Bu amaçla geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür. İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Türkçe formunun yapı geçerliğini incelemek amacıyla yürütülen ilk faktör analizi sonucunda, ölçekte yer alan 6. maddenin faktör yükünün düşük olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayanılarak, 6. maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve ikinci kez tekrarlanan faktör analizi sonuçları ölçeğin orijinal ölçekteki tek boyutlu faktör yapısını koruduğunu ortaya çıkarmıştır. Sonuçlar ayrıca, ölçeğin yüksek sayılabilecek bir iç tutarlılığa ve kabul edilebilir iki yarı test güvenilirliğine sahip olduğunu göstermektedir.

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin diğer geçerlik kanıtları ile ilgili analiz sonuçları, ölçeğin evlilik doyumu ve duygusal bağlılıkla olumlu yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle, bu bulgular ölçekten yüksek puan alan bireylerin evlilik doyumu ve duygusal bağlılıklarının da yüksek olduğuna işaret eder niteliktedir. Bu ilişkileri inceleyen araştırma sayısı sınırlı olmakla birlikte, elde edilen bu bulgular, güven, evlilik doyumu ve duygusal bağlılık ara-

sındaki ilişkileri inceleyen araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir (Couch ve Jones,1997; Johnson & Talitman, 1997).

Bu çalışmada ayrıca, orijinal çalışmadan farklı olarak, güven puanları açısından kadın ve erkek katılımcılar arasındaki farkın anlamlı olduğu; erkeklerin puan ortalamalarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin özgün formu üzerinde yapılan çalışmada Larzelere ve Huston (1980), bunun tersi bir bulgu elde etmişler; kadınların güven puanlarının erkeklerden yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada erkeklerin güven puanının kadınlardan yüksek oluşu kültürel bazı özelliklere bağlı olarak açıklanabilir. Özellikle yakın ilişkilerde toplumumuzca evli kadınlara yüklenen en temel özelliklerin, Larzelere ve Huston'ın kavramsal olarak da tanımladıkları "iyi niyet" ve "dürüstlük" olduğu söylenebilir. Bu özellikler, sadakat, namus, evcimenlik gibi kavramlarla birlikte, evlilik ilişkilerinde kadınların güvenilirliğini tanımlamada kullanılan en temel kavramlardır. Bu açıdan bakıldığında, örnekleme oluşturan erkeklerin kadınları daha güvenilir bulması, böyle genellendirilmiş bir beklentinin sonucu olabilir. Ancak, bu bulgunun ileride yapılacak araştırmalarda bu yöndeki beklentileri de kontrol ederek incelenmesi gerekmektedir.

Evlilik ilişkilerinde güvenin eşlerin ruh sağlığı açısından öneminin yanı sıra, aile ilişkilerinde ve özellikle çocukların insan ilişkilerinde güven duygusu geliştirmelerindeki rolü dikkate alındığında, bireylerin yakın ilişkilerde geliştirdikleri güven düzeyinin saptanması önemli görülmektedir. Bu

açıdan bakıldığında, İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin Türkçe formunun ikili ilişkilerde güveni ölçmek amacıyla ileride yapılacak çalışmalarda kullanılabilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

İkili İlişkiler Güven Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının ergen veya yetişkinlerin romantik ilişkilerinde yapılmamış olması araştırmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda ölçeğin, ergenlerde ve diğer yetişkin örneklemlerde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütülmesinin alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ölçeğin geçerliği ve güvenilirliği üzerinde yapılacak yeni çalışmaların bireylerin ikili ilişkilerde yaşadıkları güven duygusuna ilişkin değişkenleri saptamada önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Butler, J. K. (1986). Reciprocity of dyadic trust in close male-female relationships. *The Journal of Social Psychology*, 126, 579-591.

Buunk B (1981) Jealousy in sexually open marriages. *Alternative Lifestyles*, 4, 357-372.

Couch, L. L. ve Jones, W. H. (1997). Measuring levels of trust. *Journal of Research in Personality*, 31, 319-336.

Dion, K. L. Ve Dion, K. K. (1976). Love, liking and trustin heterosexual relationships, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2, 187-190.

- Driscoll, R., Davis, K. E. ve Lipetz, M. E. (1972). Parental interference and romantic love: The romeo and Juliet effect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 24, 1-10.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton
- Fayers, P.M., Machin D. (1998). Factor analysis. In: Staquet MJ, Hays RD, Fayers PM, editors. Quality of life assessment in clinical trials: methods and practice. Oxford: Oxford University Press;. p. 191–223.
- Johnson, S. M. ve Talitman, E. (1997). Predictors of success in emotionally focused marital therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 23, 135–152.
- Karakurt, G. (2001). The impact of adult attachment styles on romantic jealousy. Yayınlanmamış master tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Larzelere, R. E. ve Huston, T. L. (1980). The dyadic trust scale: Toward understanding interpersonal trust in close relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 42(3), 595-604.
- Rempel, J. K., Holmes, J. G. ve Zanna, M. P. (1985). Trust in close relationships. *Journal of Social Psychology*, 49(1), 95-112.
- Rotter, J. B. (1967). A new scale for the measurement of interpersonal trust. *Journal of Personality*, 35(4), 651-665.
- Tezer, E. (1986). Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. [Satisfaction in Marital Relationships: Marital Life Scale]. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Van de Vijver, F. ve Hambleton, R. K. (1996). *Translating tests: Some practical guidelines*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Toronto.
- Wheless, L. R. ve Grotz, J. (1977). The measurement of trust and its relationship to self-disclosure. *Human Communication Research*, 3 (3), 250-257
- Wrightsmann, L. S. (1964). Measurement of philosophies of human nature. *Psychological Reports*, 14, 743-751.,
- Zak, A. M., Gold, J. A., Ryckman, R. M. ve Lenney, E. (1998). Assessment of Trust in Intimate Relationships and the Self-Perception Process. *The Journal of Social Psychology*, 138, 217-228.

THE VALIDITY AND RELIABILITY STUDIES OF DYADIC TRUST SCALE

Evrin Çetinkaya*, Gülşah KEMER**, Gökçe BULGAN*** ve Esin TEZER****

Although trust in interpersonal relations is the crucial part of developing healthy human relations, the definition of the concept is still a controversial issue in the literature. Based on the literature review, Larzelere and Huston (1980) identified two approaches in the definition of interpersonal trust: generalized trust and dyadic trust. Generalized trust refers to a person's belief about the integrity of another individual. Dyadic trust, on the other hand, refers specifically to the "benevolence" and "honesty" of a significant other toward the individual making the judgment. Even though these concepts are distinct from each other, especially in close relationships, the concepts benevolence and honesty are thought to be integrated, especially when one's honesty is questioned which may lead to doubting his/her benevolence, and vice versa.

In the literature, the measurement of trust has also been considered based on these definitions. There are some unidimensional instruments measuring general trust (e.g., Rotter, 1967; Wheelers and Grotz, 1977; Wrightsman, 1964) and

some multidimensional ones (i.e. Butler, 1991; Rempel, Holmes, and Zanna, 1985) aiming at measuring dyadic trust.

Among these instruments Larzelere and Huston (1980)'s Dyadic Trust Scale, is a unidimensional instrument which aimed at measuring trust in romantic and marital relationships. Considering the evidence regarding the reliability and validity of the instrument, the adaptation of Dyadic Trust Scale into Turkish is believed to be a valuable contribution to the close relationship research. Therefore, the aim of this study is to translate the scale into Turkish and to introduce the preliminary findings regarding its reliability and validity.

The Psychometric Properties of Dyadic Trust Scale

Larzelere and Huston (1980), in the development of Dyadic Trust Scale created an item pool comprised of 57 items borrowed and adapted from previous scales. The items were

* Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, cevrim@metu.edu.tr

** Araş. Gör. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

*** Araş. Gör. Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

**** Prof. Dr. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

selected and modified if necessary to fit the conceptual definition of dyadic trust in dating and marriage relationships. The scale was administered to 322 individuals (195 dating, 127 married). A series of factor analysis studies suggested that the scale had a unidimensional structure with eight items. The Cronbach alpha coefficient for the total scale was found to be .93 and the item total correlations were high, ranging from .72 to .89. The mean item scores ranged from 4.8 to 5.9 on a 7- point scale. Five of the items are reverse-scored to reduce acquiescence response bias. Dyadic Trust Scale had low correlations with social desirability ($r = .00, p > .05$) and with generalized trust (Wrightman: $r = .17, p < .05$; Rotter: $r = .02, p > .05$).

Larzelere and Huston (1980) investigated the relationship between dyadic trust, love, self-disclosure and relationship status. Dyadic trust and love were strongly associated with each other regardless of whether individual scores or couple scores were used. The correlations between individuals' trust and love scores are high for dating partners ($r = .45, p < .001$), for married partners ($r = .48, p < .001$), and for the total sample ($r = .47, p < .001$). Moreover, dyadic trust and the depth of self-disclosure was found to be associated ($r = .25, p < .01$). This was the case for dating ($r = .19, p < .05$) and married ($r = .40, p < .01$) participants considered separately. Furthermore, Larzelere and Huston (1980) reported differences among dyadic trust and relationship status (divorced, married, ex-dating, casual daters,

exclusively dating, engaged/cohabitating, newlywed, longer married couples) and found out that the dyadic trust was the only relationship characteristic that was significantly reciprocated between partners ($r = .21, p < .05$). The reciprocity of dyadic trust was especially noticeable for longer married partners ($r = .54, p < .01$). Neither love ($r = .05$) nor depth of self disclosure ($r = .13$) was significantly reciprocated.

METHOD

Sample

Participants were 411 married individuals (211 female, 200 male) selected conveniently from Ankara, Aydın, Kayseri, İstanbul, and Sakarya. The age of the participants changed between 21 and 73, with the mean of 37.1 (SD = 8.32). In terms of educational level, 101 of the participants were lycée and 310 were university graduates.

Data Collection Instruments

Dyadic Trust Scale (Larzelere, and Huston, 1980), Marital Satisfaction Scale (Tezer, 1986), and Emotional Dependency Scale (Buunk, 1981) were used to gather data.

RESULTS

Validity Studies

A series of factor analyses (principle component analysis) was used to determine the construct validity of the scale. After excluding

item 6 which yielded low item loading, the results of the final factor analysis indicated that all the items were loaded in one factor, explaining 62 % of the total variance. Factor loadings ranged from .46 (item 1) to .91 (item 4).

The results of convergent validity yielded that Dyadic Trust Scale was significant positively correlated with Marital Satisfaction Scale [$r(410) = .63, p < .01$] and Emotional Dependency Scale [$r(410) = .43, p < .01$]. Results of incremental validity study also indicated that the variance explained by emotional dependency scores ($R^2 = .36, p < .001$) increased when dyadic trust scores entered into equation ($R^2 = .53, p < .001$). Results also yielded significant correlations between Dyadic Trust Scale and Marital Satisfaction Scale ($r = .67, p < .01$) and Dyadic Trust Scale and Emotional Dependency Scale ($r = .45, p < .01$). Significant gender difference was also found in dyadic trust scores ($t(408) = 2.52, p < .05$), indicating that males had higher trust scores ($M = 45.7, SD = 10.09$) than females ($M = 42.9, SD = 11.88$).

Reliability Studies

Internal reliability of Dyadic Trust Scale calculated by Cronbach Alpha coefficient formula was found as .89. The result of split half test reliability was found as $r = .86, p < .001$.

DISCUSSION

The results of the analysis indicated that Turkish version of Dyadic Trust Scale had also a unidimensional in nature and reflected the factor

structure of the original scale. The factor loadings of the items were found to be high as they were in the original version with the exception of item 6. Further studies can be suggested to repeat the factor analysis with different samples. Relationships with marital satisfaction and emotional dependency also yielded significant correlations, indicating evidence regarding the concurrent validity of the scale.

Different from the original study, the mean trust scores of married males were found to be higher than married females. This might be explained by some cultural aspects and expectations of Turkish Society.

Further studies are needed by administering Turkish version of Dyadic Trust Scale to individuals in different relationships.